

ERHVERVSJURA

ENKELTSAGER FØRER
TIL DÅRLIGE LOVE

ENKELTSAGER: Megen lovgivning opstår på baggrund af enkeltsager som et knivdrab eller en udlænding, der ikke kan få statsborgerskab. Men politikeres hasteindgreb rammer ofte dem selv i nakken.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

»Bad cases make bad laws.« Sådant siger jurister ofte, når politikere reagerer på en konkret hændelse, som de bliver stødt over og derfor vil have forbudt gennem en ny eller ændret lovgivning.

Grunden til, at det som oftest bliver »bad law«, der kommer ud af sådanne hasteindgreb på konkret baggrund, er, at der så kun sjældent vil have været tid eller lyst til at gennemtænke den generelle effekt af loven; de mange tilfælde, der vil kunne ligne, men som ikke skal være omfattet, og de mange tilfælde, der vil ligne lidt, men ikke nok til at være omfattet af "hastereglen" – men som politikerne gerne ville have haft omfattet. Hvis de havde tænkt på det, altså.

Oftede vil eventuelle bivirkninger ved reglerne være overset eller negligeret i "kampens hede" og vil så dukke op efter lovens vedtagelse. I mellemtiden rammes sagesløse borgere.

Som oftest bliver politikerne bekendt med de konkrete tilfælde, fordi medierne konfronterer dem med tilfældet og spørger: Hvad vil du/dit parti gøre ved dette? Kun den mest standhaftige vil svare: Ingenting, og så er den stakkels politiker jo nødt til at lovgive – eller det, der ligner.

Men er det nu også rigtigt at skære alle de tilfælde over én kam, hvor medierne konfronterer politikerne med en "historie fra det virkelige liv", og politikerne på næsten pavlovsk vis reagerer på det?

Hvad man ikke altid gør sig klart er, at der vel kan tænkes mindst tre forskellige typer af indgreb på foranledning af en enkelt "dårlig sag":

Det er for det første den klassiske variant: En person bliver udsat for et overfald – f.eks. stukket ned – og politikerne reagerer på den ene sag ved enten generelt at ville forhøje straffen for vold (for at sende det klare signal, at vold ikke bare er forbudt – det er meget forbudt), eller ved at forbyde folk at gå med kniv på offentlig vej og samtidig foreskrive obligatorisk frihedsstraf, hvis de alligevel gør det.

Som vi har set i den virkelige verden, var det ikke

nogen god idé, for reglerne fangede også alle dem, det ikke var meningen at fange – den pæne borger, der havde glemt, at han havde en kniv omme bag i bilen, f.eks. Det er den første type, der har givet anledning til indledningsordene – det bliver alt for ofte dårlig lovgivning, der senere skal ændres.

Så er der den anden variant: Politikerne har vedtaget en stram lov, som de mente var passende og fornuftig. En konkret sag dukker op og bliver behandlet af medierne, og politikerne siger: Jamen, det var jo ikke det, der var meningen, vi må hellere lempe loven, så den ikke omfatter sådanne tilfælde. Og sådan en situation er knivlovens historie også et glimrende eksempel på. Den variant er imidlertid langt fra negativ. Tværtimod kan man sige, at loven bliver udsat for et realitetstjek ved at blive konfronteret med den konkrete sag, og på baggrund af dette tjek ændres loven til det bedre – til i højere grad kun at omfatte det, der var politikernes oprinde-

lige intention. Hvor man kan sige, at den første variant antageligt er umulig helt at undgå, men at en vis tilbageholdenhed med alt for megen "hu-vej-lovgivning" kan afbøde de værste tilfælde af "bad laws", er det slet ikke optimalt at forsøge at undgå den anden variant.

Den kommer alle til gavn og glæde: Borgerne bliver glade, for lovgivningen rammer ikke længere noget, som "oplagt" ikke burde rammes, politikerne er glade, for deres lov bliver mere præcis, og de kan vise, at de reagerer på urimeligheder (som de med passende beskedenhed ikke så sjældent glemmer, at de selv har skabt). Medierne bliver glade, for dels har de haft en "god historie", som endda har kunnet køre og udvikle sig hen over flere dage, dels har deres "kritiske journalistik" båret frugt i form af en lovændring.

Men så er der desværre også den tredje variant. Den, som der tales om mand og advokat, imellem, men som er næsten umulig at verificere:

En historie dukker op i pressen, meget ofte om en udlænding, men det er også set på andre områder.

Politikerne reagerer på historien, men medens diskussionen kører, eller lige inden den for alvor får fart: Så er afgørelsen pludselig lavet om. Den tilladelse, der ikke kunne gives, kan nu forresten godt gives alligevel. Medierne soler sig lidt i, at det lykkedes at få ændret den »urimelige« afgørelse – men glemmer den hurtigt igen, for nu er der jo ikke længere nogen historie i det. Problemet vil sjældent være den konkrete afgørelse. Det virkelige problem vil være, hvis den næste sag, der dukker op, ikke behandles med en tilladelse, som i den, hvor pressen var indblandet. Der bliver i stedet givet et afslag.

Vi har ofte set det ske i forbindelse med private virksomheder, der kommer i et forbrugerprograms skarpe søgelys. Vupti, pludselig kan mobiltelefonen alligevel godt erstattes med en ny, eller bilen repareres under garantien. Det er imidlertid

Oftede vil eventuelle bivirkninger ved reglerne være overset eller negligeret i "kampens hede".

private virksomheder, og de kan groft sagt agere, som de finder bedst i mediemæssig og kundemæssig henseende. Kan vi ikke lide, hvad vi ser, kan vi blot handle et andet sted.

Anderledes med offentlige myndigheder. Her kan vi ikke vælge en anden styrelse, hvis vi er utilfredse med den ene styrelses sagsbehandling og afgørelser. Derfor er det også uhyre vigtigt – og lov-påkrævet – at der behandles lige. Det er derfor en forudsætning, at praksis, hvis en sag i medierne sætter fokus på den, enten fastholdes uanset presseinteressen, eller at praksis laves om med

virkning for alle fremtidige sager, magen til den nu pludseligt "ændrede".

Det er naturligvis kun sager helt magen til hinanden, der skal behandles ens – men det er på den anden side ikke klædeligt at være alt for kreativ og nidkær for at lede efter marginale forskelle, der kan begrunde, at de to sager alligevel ikke var ens.

For at undgå denne tredje variant er det vigtigt, at politikerne og ministeren bakker op om lovgivningen og den praksis, der har dannet sig som følge af lovgivningen. Eller at de ændrer lovgivningen eller melder åbent ud (og ind i den pågældende myndighed), at praksis er blevet strammere, end det havde været hensigten, og at den skal ændres fremover. Gør man ikke det, lader man ikke blot de berørte borgere i stikken, men også embedsmændene og alle os andre.

Heldigvis må den tredje variant bare være baseret på rygter – for naturligvis agerer ansvarlige politikere og embedsmænd ikke sådan.

Illustration: JP

